KONU 1876-1913 ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DARBELERİN OSMANLI SİYASİ HAYATI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

BALKANLARDAKİ TOPRAK KAYIPLARI

Osmanlı Devleti 1876, 1909 ve 1913 yıllarındaki darbeler sonrası yaşadığı siyasi sıkıntılar sebebiyle pek çok toprağını kaybetmiştir. XIX. yüzyılın başlarından itibaren Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik fikri başta olmak üzere yaşanan çeşitli gelişmeler, Balkanlardaki milletlerin art arda bağımsızlık kazanmasına sebep olmuştur.

1804'teki yeniçerilere tepki olarak çıkan Sırp İsyanı, gittikçe milliyetçi bir karakter kazanmış ve Sırplar özerklik talep etmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti 1812 yılında Bükreş Antlaşması'yla Sırplara ayrıcalıklar verse de 1815 yılında yeni bir Sırp İsyanı'nın patlak vermesine engel olamamıştır. 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda imzalanan Edirne Anlaşması'yla Sırplar özerklik kazanmıştır. Sırpların, Osmanlı Devleti'nden tamamen kopuşu 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda gerçekleşmiştir. 1875'te Bosna-Hersek'te başlayan isyanlar sonrası Sırbistan ve Karadağ, Osmanlı Devleti'ne karşı savaşa girmiştir. Osmanlı ordusu, Sırp kuvvetlerini yenilgiye uğrattıysa da (1877-1878) 93 Harbi'nde Rusların Osmanlı Devleti'ni mağlup etmesi sonucu imzalanan Ayastefanos Antlaşması'yla Sırplar'a bağımsızlık verildi. Ancak İngiltere'nin müdahalesi sonucu Ayastefanos'un maddelerinin yeniden düzenlenmesiyle imzalanan Berlin Antlaşması'nda Sırbistan ve Karadağ'ın bağımsızlığı tanınmıştır.

Bulgaristan'da Türk İslam hâkimiyeti, XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar önemli bir sıkıntı çıkmadan devam etmiştir.

Yunan Ayaklanması, Bulgarlara da örnek olmuştur. Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması sonrası, Rusların tahrikleriyle bağımsızlık düşüncesiyle isyan etmişlerdir. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda imzalanan Berlin Antlaşması'yla Sofya merkezli Bulgar Prensliği'nin kurulmasına karar verilmiştir.

II. Meşrutiyet'in ardından 5 Ekim 1908'de de Bulgaristan bağımsız bir devlet hâline gelmiştir.

Bulgaristan, bağımsızlığını ilan ettikten sonra Osmanlı Devleti aleyhine bir Balkan İttifakı oluşturulmasında önemli rol oynamıştır. Yunanistan, bağımsızlığını kazandıktan sonra genişleme politikası izlemiş ve bu politikada Avrupalı devletlerden sürekli yardım görmüştür. Bu genişleme siyasetinde Girit önemli bir yer tutmuştur.

1878 Berlin Antlaşması'na Girit ile ilgili özel bir madde konmuş ve sorun artık uluslararası bir boyut kazanmıştır.

1878 Halepa Fermanı ile Osmanlı Devleti, Girit Rumlarına geniş haklar verilmiş ancak bu haklar, Ada'da yeni isyanlar çıkmasına neden olmuştur. Yunanistan'dan, Girit'e gönüllü Rum askerler gitmeye ve silah gönderilmeye başlanmıştır. Ada'da Müslümanlarla Hristiyanlar arasında çatışmalar artınca Avrupalı devletler bölgeye donanmalarını göndermiş ve Osmanlı Devleti'nden Girit'e Hristiyan bir valinin tayin edilmesini istemiştir.

Avrupalı devletlerin baskıları sonucu 1896'da Sultan II. Abdülhamid, bu şartları kabul etmiş ve Girit Adası'na yabancı bir vali göndererek Halepa Fermanı'nı yeniden ilan etmiştir. Bir müddet sonra Avrupalı devletler, Ada'da Türk kuvvetlerinin olmasının tam muhtariyet esasları ile bağdaşmayacağını ileri sürmüş ve Ada'nın boşaltılmasını istemiştir. 1897'de Osmanlı Devleti'nin Yunanları yenmesine rağmen 18 Aralık 1897'de Girit'e muhtariyet verilmiştir. 1897'de Osmanlı Devleti'nin Yunanları yenmesine rağmen 18 Aralık 1897'de Girit'e muhtariyet verilmiştir. Yunan Kralı'nın oğlu yönetici olarak Girit'e tayin edilmiş ve bu gelişme Osmanlı Devleti'nin Ada'daki hâkimiyetine fiilen son vermiştir.

1908'de Girit Millî Meclisi, Yunanistan Krallığı'na katıldığını resmen ilan etmiştir. Bu durum Osmanlı Devleti'nde protesto edilmiş ve İstanbul'da mitingler düzenlenmiştir. Bâb-ı Âli, ilgili devletler nezdinde girişimde bulunsa da sonuç değişmemiştir. Balkan Savaşları sonunda Girit Adası, Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmıştır. Avusturya Macaristan İmparatorluğu, Osmanlı Devleti'ne resmen bağlı olan Bosna-Hersek'i 1878 Berlin Antlaşması'ndan sonra işgal etmiştir. II. Meşrutiyet'in ilanından faydalanan Avusturya Macaristan İmparatorluğu, 7 Ekim 1908 tarihinde de bölgeyi kendi topraklarına kattığını ilan etmiştir. Balkanlarda yayılan milliyetçilik hareketleri sonrasında bölgede peş peşe ulus devletler kurulmuştur. Yunanistan'ın bağımsızlığıyla başlayan bu süreçte Berlin Antlaşması önemli bir aşama olmuş; Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız devletler olarak ortaya çıkmıştır. Yine bu antlaşma ile özerklik elde eden Bulgarlar 1908'de bağımsızlığını kazanmıştır. Balkanlarda Sırplar, Karadağlılar ve Bulgarlar kurdukları çeteler ile Rumeli topraklarının elden çıkmasında etkili olurken bu dönemde Arnavutluk'ta bir isyan hareketi yaşanmamıştır. Avusturya'nın, Bosna-Hersek'i işgali ve Bulgaristan'ın bağımsızlık ilanı sonrası Arnavutlar da 1911'de İsyan etmiştir. Balkan ülkelerinin, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesi sonrası Arnavutların yaşadığı toprakların büyük bir kısmı işgale uğramıştır. Bu dönemde daha örgütlü bir hâl alan isyan, 28 Kasım 1912'de Arnavutların bağımsızlığını ilan etmeleriyle sonuçlanmıştır.

SORULAR

1- II. Meşrutiyet'in ilanı sürecinde yaşanan gelişmelerden faydalanarak bağımsızlığını ilan eden Balkan ulusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sırp
B) Bulgar
C) Yunan
D) Karadağ
E) Arnavut

Cevap: B

2- Balkanlarda Osmanlı Devleti'ne karşı milliyetçi isyanların görülmesinde;

I. Avrupalı Devletlerin kışkırtması,
II. Panslavizm politikası,
III. Osmanlıcılık fikrinin taraftar toplaması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

Cevap: D

3- Sırp isyanının başarıya ulaşması süreci ile ilgili;

I. İmtiyaz elde etme,
II. Özerk olma,
III. Bağımsız olma

Osmanlı Devleti ve Rusya arasında imzalanan antlaşmalar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I II III

A) Bükreş - Edirne - Berlin
B) Edirne - Bükreş - Berlin
C) Berlin - Bükreş - Edirne
D) Berlin - Edirne - Bükreş
E) Edirne - Berlin – Bükreş

Cevap: A